Miten turvataan osaava työvoima tulevaisuudessa?

Anneli Pohjola
Sosnet koordinaatiovastaava
Rovaniemi
Elämän oikeudenmukaisuus STKL
13.8.2009

Oikeudenmukainen hyvinvointipolitiikka?

- Perusehtona osaavan ja pätevän henkilöstön riittävyys
  - alueellisesti
  - palvelujärjestelmän eri osissa
  - markkinakilpailu myös työvoimasta

Uhkana työvoimapula nuorisoikäluokkien pienentyessä

Kilpailu työvoimasta

- Miten sosiaaliala houkuttelee koulutukseen hakeutuvia nuorisoikäluokkia
- Ikäluokan koko n. 65 000
- Jo vuonna 2015 yli 5000 pienempi
- Sosiaalialalle valitaan vuosittain

10 000 - 11 000 opiskelijaa

- 8000 – 9000 lähihoitajaa
- 2000 – 2500 sosionomia
- 200 - 230 sosiaalityöntekijää (2 %)

Vetovoima kohtalon kysymys

- SOSIAALIALA JA TERVEYSALA n.14 % TYÖVOIMASTA
- Sosiaalialan työvoimaosuus jo laajempi ja kasvaa nopeammin kuin terveydenhuollossa
- Työntekijöiden eläköityminen
- Nuorisoikäluokkien pieneneminen
- Väestön ikääntyminen
- Sosiaalisten ongelmien kasvu ja vaikeutuminen
- Palvelutarve ja työvoimatarve kasvaa
- Koulutusvolyymin lisätarve jo nyt, työvoimapula
- Palvelut työvoimaintensiivisiä

Osaamisen kohdentamisen ketju

- Valtakunnallinen koulutuspolitiikka
- Alan houkuttelevuus
- Työn reunaehdot
- Tarvittava osaaminen, ammattitaito
- Työvoiman tarjonta
- Työvoimaan investoiminen paikallisesti
- Mielekäs työ

Koulutuspolitiikka osana markkinaliberalismia

- Sosiaalityöntekijäpula – OPM siirtää päätökset koulutusmääristä yliopistoille
- Sosiaalityön erikoisosaaminen, erikoistumiskoulutus (amm.lis.) – OPM lopettaa verkostojen rahoituksen, päätöksenteko jatkosta yliopistoille
- Työryhmä esittää opetus- ja tutkimusklinikoita työelämä yhteistyöhön – OPM katsoo olevan yliopistojen asia
- Valtakunnallinen ohjaus työvoiman ja osaamisen kohdentamisesta?

Sosiaalialan koulutusrakenne

- Sosiaalialan koulutusrakenne toimiva
  - lähihoitajilla (31%),
  - sosionomeilla (5,7%),
  - sosiaalityöntekijöillä (1,3 %) omat osaamis- ja tehtäväalueet
- Sosiaalipalveluissa toimivista 2/3 muu kuin sosiaalialan koulutus
- Terveydenhuollon ja sosiaalialan hallinnossa 82 % muu kuin sosiaalialan koulutus

Koulutushaasteita

- Eriytyvä osaaminen erilaisiin tarpeisiin
- Sosiaaliala kattaa sosiaalisten kysymysten ja suhteiden koko kirjon
- Koulutusvolyymit: lisää lähihoitajia ja sosiaalityöntekijöitä (Sotenna 2006)
- Uusien osaamisalueiden nouseminen
  - Sosiaalitalous
  - Sosiaalioikeus
  - Sosiaalialan johtaminen
  - nuorisososiaalityö
  - Gerontologinen työ
  - Hyvinvointiteknologia
  - Viestintä ja päätöksentekoon vaikuttaminen

Osaamisen haasteet (Sotenna)

- Sosiaalityöntekijät
  - johtaminen, oikeus, talous
  - tietoteknologia
  - lapsi- ja nuorisososiaalityö
  - vanhustyö, gerontologinen sosiaalityö
  - mielenterveys- ja päihdetyö

- SosionomitAMK
  - muutosten ja prosessien kontekstoiminen ja ymmärrys
  - työyhteisötaidot
  - tutkimus- ja kehittäminen
  - ongelmanratkaisutaidot

- Lähihoitajat
  - laaja-alaisuus
  - tietoteknologia, ongelmanratkaisu, yrittäjyys
  - vanhustyö, mielenterveys- ja päihteet

Yleisosaaminen - erikoisosaaminen

- Erityispalveluiden kehittämisen haaste
- Erikoisosaaminen peruspalveluissa
  - ”perustyön erikoistyöntekijä”
- Erikoistumiskoulutus
  - ylempi amk-tutkinto: erikoissosionomi
  - ammatilinen lisensiaatintutkinto: erikoissosiaalityöntekijä
- Lisäksi erityisalueiden kohdennettua täydennyskoulutusta
- Tutkimus- ja yhteiskunta-analyysiosaaminen
- Selkeät koulutusportaat

Analyyttiset taidot

- Muutoksen lukutaito
- Muutostiedon välittäminen
- Yhteiskunta-analyysit
- Elämäntilanneanalyysit
- Vaikutussuhteiden analyysi
- Ennakointitaidot
- Arviointitaidot, sosiaalisten vaikutusten arviointi
- Sosiaalinen raportointi
- Sosiaalisia myötäilijöitä vai sosiaalikriitikkoja?

Tietoperustan vahvistaminen

- Paljon osaamispuhetta, mutta vähän analyysiä toiminnasta ja toimintaympäristöjen asettamista vaateista
- Tietoon perustuvat käytännöt
  (knowledged based practices)
  tutkimustieto kehittämisen välineeksi
- Tutkimustiedon suuret katveet
- Tutkimusohjelman / -ohjelmien tarve
- Tutkimusrahoituksen kanavoiminen
- Evo-rahoitus sosiaalialan tutkimukseen

Työn ja palveluiden kehittäminen

- Työn rakenteiden uudistaminen, selkeä työnjako, urapolut
- Kehittäminen osana työtä, tutkiva työ
- Kehittäminen erillisprojekteista ydintyöhön
- Työmenetelmien kehittäminen
- Vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointi
- Tutkimukseen perustuvat käytännöt
- Kunnalliset kehittämisareenat
- Opetus- ja tutkimusklinikat työelämäyhteistyönä
- Vaikuttamisen ja julkisuuden areenat käyttöön

Mielekäs työ

- Osaamisen hyödyntäminen
- Tehtävien mielekkäät rakenteet
- Erikoisosaamisen mahdollistaminen
- Osaamisen sisällöllinen johtaminen
- Työntekijämitoitukset / asiakasmäärien kohtuullistaminen
- Riittävä työntekijärekrytointi
- Tilan luominen ammattitaidon hyödyntämiseen
- Opiskeluinvestointien kannattavuus

Työvoimaan investoiminen

- ALAN VETOVOIMA ON KOHTALON KYSYMYS,

  JONKA TULEVAISUUS RATKAISTAAN TÄMÄN PÄIVÄN LINJAUKSILLA !!!